

RAŠELINA JAKO OBJEKT PRÁVNÍCH VZTAHŮ

ONDŘEJ VÍCHA

Ministerstvo životního prostředí, Praha

Abstract in original language

Cílem příspěvku je rozbor platné právní úpravy týkající se ochrany a využití rašeliny jakožto jednoho z významných prvků přírody. Autor nahlíží na rašelinu jako na objekt právních vztahů z pohledu mezinárodního práva, práva Evropské unie a zejména z hlediska vnitrostátního práva České republiky

Key words in original language

Rašelina; rašeliniště; Ramsarská úmluva; biomasa; významný krajinný prvek.

Abstract

The aim of this contribution is to analyse applicable legal provisions regarding prevention and use of peat which is important part of nature. Author focuses on peat as an object of legal relations from point of view of international law, european law and domestic Czech law.

Key words

Peat; Peatlands; Ramsar Convention; Biomass; Significant Landscape Element.

1. ÚVOD

Rašelina je nahromaděný, částečně rozložený rostlinný materiál, který obsahuje převážně organické látky a kyseliny. Rašelina vzniká v rašeliništích, které se také často lidově nazývají močály, blata, bažiny nebo slatě. Celosvětové zásoby rašeliny jsou 4 triliony m³ rašeliny, pokrývají 2% povrchu Země (asi 3 miliony km²) a je v nich uloženo cca 8 miliard terajoule (TJ) energie.¹

Rašeliniště jsou mokřadní biotopy se značnou produkcí rostlinné biomasy, která se však v důsledku nadměrného zamokření a nepříznivých podmínek pro rozkladné organismy nedostatečně rozkládá. V rašeliništi proto dochází k hromadění rostlinné organické hmoty.

¹ World Energy Council. Survey of Energy Resources 2007. Dostupné online (http://www.worldenergy.org/documents/ser2007_executive_summary.pdf).

Rašeliniště jsou biotopem celé řady různých živočichů, rostlin a hub. Vzhledem k tomu, že podmínky pro život jsou v rašeliništích mnohdy náročné (vysoká kyselost prostředí, relativně chladnější mikroklima, vysoká hladina podzemních vod), vyskytují se zde pouze některé druhy živočichů a rostlin, z nichž část je na rašeliniště zcela vázaná. Dominujícími rostlinami jsou rašeliníky a ploníky, kromě nich zde rostou keříčkovitá společenstva s borůvkou, brusinkou, vlochyní, klikvou bahenní nebo vřesem obecným. Rašeliniště bývají také často domovem masožravých rostlin (např. rosnatky okrouhlosté, rosnatky dlouholisté nebo tučnice obecné). Rašeliniště mají nezastupitelný význam pro reprodukci takových ptáků, jako je například jeřáb popelavý (*Grus grus*), slučka malá (*Lymnocyptes minimus*) nebo jespák bojovný (*Philomachus pugnax*). Podle vyskytujících se organismů, polohy nebo chemického složení lze rozeznávat tři typy rašelinišť (vrchovištní, slatinné a přechodné).

Rašelina se využívá jako palivo, prostředek pro zvýšení úrodnosti půdy, stelivo pro hospodářská zvířata či pro přípravu léčivých lázní. Rašelina byla původně těžena ručně tzv. borkováním, které bylo k rašeliništi relativně šetrné. S rozvojem techniky se však dostavila i průmyslová těžba rašeliny, která vede k jeho trvalému poškození nebo zániku.²

2. RAŠELINA Z HLEDISKA MEZINÁRODNÍHO PRÁVA

V roce 1971 byla z iniciativy organizace UNESCO sjednána **Úmluva o mokřadech majících mezinárodní význam zejména jako biotopy vodního ptactva** (Ramsar, 1971).³ Ramsarská úmluva vstoupila v platnost dne 21.12.1975, k 31.10.2010 má 160 smluvních stran a Česká republika (resp. tehdejší ČSFR) se stala její smluvní stranou dne 2.7.1990.⁴

Hlavními předměty ochrany jsou mokřady a vodní ptactvo na mokřady vázané. Mokřady se v této úmluvě rozumí "*území s močály, slatinami,*

² Jedná se o frézování vrstev rašeliny na odvodněném rašeliništi. Rašeliniště se frézují v malých vrstvách (4-5 cm). Nafrézovaná rašelina se suší, obrací, shrnuje a nakonec sběracími vozy odváží na tzv. výložníky. Proces těžby se opakuje až do vytěžení ložiska. Průmyslová těžba rašeliny končí v okamžiku, kdy zbývá nad matečným podkladem 60 cm původní rašeliny. Těžbou pod tuto hranici by došlo k nežádoucím jevům (např. nepřiměřené zvýšení kyselosti půdy). Po dokončení průmyslové těžby je nutno vytěžené plochy rekultivovat. Rekultivace je možná např. lesnickou výsadbou, která má však za následek definitivní zničení rašelinného ekosystému. Další možností je přehrazení odvodňovacích kanálů, čímž dojde ke zvýšení hladiny spodní vody v rašeliništi a opětovnému nastartování rašelintvorného procesu.

³ Oficiální stránky Ramsarské úmluvy jsou dostupné online na <http://www.ramsar.org>.

⁴ Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy o mokřadech majících mezinárodní význam zejména jako biotopy vodního ptactva a Protokolu o její změně bylo publikováno ve Sbírce zákonů pod č. 396/1990 Sb.

rašeliništi a vodami přirozenými nebo umělými, trvalými nebo dočasnými, stojatými i tekoucími, sladkými, braktickými nebo slanými, včetně území s mořskou vodou, jejíž hloubka při odlivu nepřesahuje 6 metrů".

Hlavním cílem Ramsarské úmluvy je celosvětová ochrana všech typů mokřadů, vzhledem k jejich významným ekologickým funkcím, ale též pro jejich hodnoty ekonomické, kulturní, vědecké a rekreační. Každý smluvní stát má povinnost určit nejméně jeden mokřad k zařazení do "Seznamu mezinárodně významných mokřadů", zabezpečit ochranu mokřadů na svém území a zapojit se do výměny informací o mokřadech. Konference smluvních stran Ramsarské úmluvy dále přijalo [v souladu s čl. 6 odst. 2 písm. d) Ramsarské úmluvy] několik doporučení smluvním stranám týkajících se ochrany a racionálního využití rašelinišť.⁵

V současné době je na seznamu mokřadů mezinárodního významu vedeno 1899 mokřadů o celkové rozloze 186 mil. ha. Česká republika má do seznamu zařazeno 12 mokřadů, mezi které mimo jiné patří Šumavské rašeliniště (3371 ha, zapsáno 1990), Krkonošská rašeliniště (230 ha, zapsáno 1993), Třeboňská rašeliniště (1100 ha, zapsáno 1993) nebo Krušnohorská rašeliniště (11224 ha, zapsáno 2006). Celková rozloha těchto lokalit je 54 656 ha. Ochrana mokřadů v České republice je zajištěna prostřednictvím jednotlivých kategorií zvláště chráněných území vyhlášených podle zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů. V případě rašelinišť se jedná o kategorii národní park (Šumavská rašeliniště a Krkonošská rašeliniště), chráněná krajinná oblast (Třeboňská rašeliniště), popř. přírodní rezervace nebo přírodní památka (Krušnohorská rašeliniště).

Z hlediska mezinárodního práva mají k rašelině a rašeliništím vztah i další mezinárodní smlouvy přijaté v oblasti ochrany přírody, jako jsou zejména **Úmluva o biologické rozmanitosti** (Rio de Janeiro, 1992),⁶ **Úmluva o ochraně evropských planě rostoucích rostlin, volně žijících živočichů a**

⁵ **Doporučení 6.1** (1996, COP6) o "ochraně rašelinišť" doporučilo smluvním stranám provést inventarizaci rašelinišť, vytvářet oblastně založené směrnice o správě rašelinišť nebo podporovat výzkum funkcí a nápravy rašelinišť. **Doporučení 7.1** (1999, COP7) o "rozumném využití rašelinišť" poskytlo návrh globálního akčního plánu pro racionální využití a správu rašelinišť. **Doporučení 8.3** (2002, COP8) žádá příslušné strany minimalizovat úbytek a podporovat nápravu těch rašelinišť, která jsou významnou zásobárnou oxidu uhličitého. Na základě **Doporučení 8.17** (2002, COP8) byla přijata Směrnice pro globální akci k rašeliništím (*Guidelines for Global Action on Peatlands - GAP*) a za účelem monitorování jejího provádění byl vytvořen koordinační výbor (CC-GAP).

⁶ Sdělení Ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy o biologické rozmanitosti bylo publikováno ve Sbírce zákonů pod č. 134/1999 Sb.

přírodních stanovišť (Bernská úmluva, 1979)⁷ nebo **Úmluva o ochraně světového kulturního a přírodního bohatství** (Paříž, 1972).⁸

Vzhledem k vzrůstajícímu významu rašelinišť jakožto zásobárny (rezervoáru) oxidu uhličitého, který se zde ukládá, lze v této souvislosti zmínit i **Rámcovou úmluvu OSN o změně klimatu** (New York, 1992)⁹ a její **Protokol** (Kjóto, 1997).¹⁰ Rašeliniště lze považovat za rezervoár ve smyslu čl. 1 odst. 7 Rámcové úmluvy, podle kterého se rezervoárem rozumí ta část nebo ty části klimatického systému (tj. veškeré atmosféry, hydrosféry, biosféry a geosféry a jejich vzájemné ovlivňování ve smyslu čl. 1 odst. 3 Rámcové úmluvy), kde jsou skleníkové plyny nebo jejich prekurzory ukládány. Smluvní strany mají mimo jiné "*podporovat udržitelné hospodaření s místy propadu a rezervoáry všech skleníkových plynů, na něž se nevztahuje Montrealský protokol, včetně biomasy, lesů, oceánů, stejně tak jako ostatních pevninských, pobřežních a mořských ekosystémů, a ve vzájemné spolupráci podporovat jejich ochranu a rozvoj*".

3. RAŠELINA Z HLEDISKA PRÁVA EU

V právních aktech Evropské unie není problematika týkající se rašeliny upravena jednotně. Právní úprava ochrany rašeliny je řešena zejména v rámci ochrany biodiverzity. Základními právními akty EU v této oblasti jsou **směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/147/EU ze dne 30. listopadu 2009 o ochraně volně žijících ptáků**¹¹ a **směrnice Rady 92/43/EHS o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin**,¹² které jsou základem pro vytváření celoevropské soustavy chráněných území NATURA 2000. Jedním z typů přírodních stanovišť, které jsou zahrnuty do této soustavy chráněných území, jsou také rašeliniště a slatiny.

⁷ Sdělení Ministerstva zahraničních věcí o přijetí Úmluvy o ochraně evropských planě rostoucích rostlin, volně žijících živočichů a přírodních stanovišť bylo publikováno ve Sbírce mezinárodních smluv pod č. 107/2001 Sb.m.s.

⁸ Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy o ochraně světového přírodních a kulturního dědictví bylo publikováno ve Sbírce zákonů pod č. 159/1991 Sb.

⁹ Sdělení Ministerstva zahraničních věcí o sjednání Rámcové úmluvy OSN o změně klimatu bylo publikováno ve Sbírce mezinárodních smluv pod č. 80/2005 Sb.m.s.

¹⁰ Sdělení Ministerstva zahraničních věcí o sjednání Kjótského protokolu k Rámcové úmluvě OSN o změně klimatu bylo publikováno ve Sbírce mezinárodních smluv pod č. 81/2005 Sb.m.s.

¹¹ Úř. věst. L 20, 26.1.2010, s. 7; jedná se o kodifikované znění směrnice Rady 79/409/EHS ze dne 2. dubna 1979 o ochraně volně žijících ptáků (Úř. věst. L 103, 25.4.1979, s. 1).

¹² Úř. věst. L 206, 22.7.1992, s. 7.

Na rašelinu lze nahlížet rovněž jako na energetickou nerostnou surovinu, která je zdrojem energie. Základním právním aktem EU v této oblasti je **směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/77/ES ze dne 27. září 2001 o podpoře elektřiny vyrobené z obnovitelných zdrojů energie na vnitřním trhu s elektřinou**.¹³ Účelem této směrnice je podporovat zvýšení příspěvku obnovitelných zdrojů energie k výrobě elektřiny na vnitřním trhu s elektřinou. Směrnice 2001/77/ES za obnovitelné zdroje energie považuje obnovitelné nefosilní zdroje energie (včetně biomasy a bioplynů). Biomasou se pro účely této směrnice rozumí "*biologicky rozložitelná část výrobků, odpadů a zbytků ze zemědělství (včetně rostlinných a živočišných látek), lesnictví a souvisejících průmyslových odvětví, a rovněž biologicky rozložitelná část průmyslového a komunálního odpadu.*"

Na těžbu rašeliny se vztahuje směrnice Rady 85/337/EHS ze dne 27. června 1985 o posuzování vlivů některých veřejných a soukromých záměrů na životní prostředí. Těžba rašeliny, pokud plocha místa přesahuje 150 hektarů, je záměrem, který podléhá posouzení vlivů na životní prostředí (příloha č. 1, bod 19 směrnice 85/337/EHS).

Na nakládání s odpadem z těžby, úpravy nebo skladování rašeliny se vztahuje **směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/21/ES ze dne 15. března 2006 o nakládání s odpady z těžebního průmyslu a o změně směrnice 2004/25/ES**,¹⁴ která stanoví „opatření, postupy a návody pro předcházení nepříznivým vlivům na životní prostředí způsobeným nakládáním s odpadem z těžebního průmyslu a z toho plynoucím rizikům ohrožení lidského zdraví nebo pro nejvyšší možné omezení takových vlivů, zejména pokud jde o vodu, ovzduší, půdu, rostliny, živočichy a krajinu“. Pro účely této směrnice se - na rozdíl od právní úpravy ČR - rašelina považuje za nerostnou surovinu či nerost. Tyto pojmy jsou v čl. 3 odst. 5 této směrnice definovány jako "přírodní ložisko organické nebo anorganické látky v zemské kůře, například energetická paliva, kovové rudy, průmyslové a stavební nerostné suroviny, s výjimkou vody". Na odpad vznikající při těžbě, úpravě a skladování rašeliny se však nevztahují články 7 a 8, čl. 11 odst. 1 a 3, článek 12, čl. 13 odst. 6 a články 14 a 16 této směrnice.

Na nakládání s odpady z těžby rašeliny se dále vztahuje směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/35/ES ze dne 21. dubna 2004 o odpovědnosti za životní prostředí v souvislosti s prevencí a nápravou škod na životním prostředí,¹⁵ která vytváří rámec odpovědnosti za životní

¹³ Úř. věst. L 283, 27.10.2001, s. 33.

¹⁴ Úř. věst. L 102, 11.4.2006, s. 15; k tomu blíže srov. *Vícha, O.*: Nejnovější přístupy EU k nakládání s těžebními odpady. *Ekologie a právo* č. 6/2007, str. 2-9.

¹⁵ Úř. věst. L 143, 30.4.2004, s. 357.

prostředí založený na zásadě "znečišťovatel platí" s cílem předcházet škodám na životním prostředí a napravovat je.

4. RAŠELINA Z HLEDISKA VNITROSTÁTNÍHO PRÁVA ČR

Podle § 2 odst. 2 písm. c) zákona č. 44/1988 Sb., o ochraně a využití nerostného bohatství (horní zákon), ve znění pozdějších předpisů, se rašelina nepovažuje za nerost a na její ochranu a využívání se proto nevztahuje právní úprava obsažená v horním zákoně.¹⁶ Z daného ustanovení horního zákona lze rovněž dovodit, že na vyhledávání a průzkum rašeliny se nevztahují příslušná ustanovení zákona č. 62/1988 Sb., o geologických pracích, ve znění pozdějších předpisů¹⁷, týkající se vyhledávání a průzkumu výhradních ložisek.

Podle § 2 odst. 1 zákona č. 164/2001 Sb., o přírodních léčivých zdrojích, zdrojích přírodních minerálních vod, přírodních léčebných lázních a lázeňských místech a o změně některých souvisejících zákonů (lázeňský zákon), ve znění pozdějších předpisů, je rašelina považována za přírodní lázeňský zdroj - peloid (stejně jako slatina a bahno), který pokud má vlastnosti vhodné pro léčebné využití a je o něm Ministerstvem zdravotnictví vydáno osvědčení podle lázeňského zákona, vztahuje se na jeho využívání právní úprava obsažená v tomto zákoně a jeho prováděcích právních předpisech.

Poněkud překvapivě je právní úprava využívání rašeliny pro jiné než léčebné účely (na které se vztahuje lázeňský zákon) obsažena ve stále platných právních předpisech z let 1956-1957. Jedná se o zákonné opatření předsednictva Národního shromáždění č. 61/1956 Sb., o těžbě rašelin, a vyhlášku Ministerstva zemědělství a lesního hospodářství č. 151/1957 Ú.l., kterou se vydávají podrobnější předpisy o těžbě rašelin.¹⁸

¹⁶ Dané ustanovení platného horního zákona bylo převzato z dřívějšího horního zákona, konkrétně z § 2 odst. 2 písm. c) zákona č. 41/1957 Sb., o využití nerostného bohatství (horní zákon). Srov. Mráz, E.: Horní předpisy. Praha: Práce, 1959, str. 13.

¹⁷ Srov. Šponar, P., Vicha, O.: Zákon o geologických pracích a jeho prováděcí předpisy s komentářem, 1. vyd., Praha, ABF - nakladatelství ARCH, 2005.

¹⁸ Tyto právní předpisy se nevztahují na rašeliniště prohlášená za přírodní léčivý zdroj podle zákona č. 43/1955 Sb., o československých lázních a zřídlech (*právní úprava přešla na stávající lázeňský zákon, zákon č. 164/2001 Sb.*) a na rašeliniště o celkové výměře nepřesahující 0.50 ha, jež je ve vlastnictví (v užívání) jednotného zemědělského družstva nebo jednotlivce (§ 10 zákonného opatření č. 61/1956 Sb., § 21 vyhlášky č. 151/1957 Ú.l.).

Podle ustanovení § 1 odst. 1 vyhlášky č. 151/1957 Ú.l. jsou rašeliny definovány jako "*organické hmoty, které vznikly nedokonalým rozkladem rašeliništních rostlin a obsahují více než 50 % spalitelných látek*". Rašeliništům se podle odstavce 2 téhož ustanovení rozumí "*přirozené ložisko rašelin o mocnosti rašelinné vrstvy nejméně 50 cm v neodvodněném stavu, nepočítaje v to vrstvu živého rostlinného krytu*".

Podle ustanovení § 2 odst. 1 shora citovaného zákonného opatření těžbu rašelin plánovitě řídí ministerstvo zemědělství a lesního hospodářství,¹⁹ které k tomu cíli zejména organizuje výzkum a průzkum rašelinišť a stanoví na základě výsledků průzkumu směrný plán využití rašelinišť. Dané ministerstvo dále podle ustanovení § 2 odst. 1 vyhlášky č. 151/1957 Ú.l. organizuje a provádí (v součinnosti s Československou akademií zemědělských věd) vyhledávání pozemků s ložisky rašelin a průzkum a výzkum rašelinišť. Podle odstavce 2 téhož ustanovení vyhlášky se průzkum a výzkum rašelinišť provádí podle plánů, které sestavuje výše uvedené ministerstvo (opět ve spolupráci s Československou akademií zemědělských věd). Dané ministerstvo rovněž vede jednotnou evidenci rašelinišť podle krajů (§ 7 výše zmíněné vyhlášky). Vyhláška č. 151/1957 Ú.l. dále mimo jiné upravuje náležitosti směrného plánu využití rašelinišť (§ 6), náležitosti žádosti o povolení k těžbě rašelin (§ 10), náležitosti projektu těžby rašelin a rekultivace rašelinišť (§ 11) nebo náležitosti plánu těžby rašelin a rekultivace rašelinišť (§ 12). Výkonné orgány krajských národních výborů pak podle § 2 odstavce 2 zákonného opatření č. 61/1956 Sb. zejména schvalují projekty a plány těžby rašelin a rekultivace rašelinišť a povolují těžbu, vykonávají bezprostřední dohled na správné provádění těžby rašelin a rekultivace rašelinišť a mohou nařídit těžebnímu podniku, aby zastavil těžbu rašelin a rekultivace rašelinišť nebo vyžadují-li to hospodářské důvody anebo jiný obecný zájem.

Právní úprava ochrany rašelinišť je zakotvena v zákoně č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů (a to jak v rámci obecné ochrany přírody, tak i v rámci zvláštní ochrany). Podle ustanovení § 3 odst. 1 písm. b) tohoto zákona se všechna rašeliniště považují za významný krajinný prvek²⁰ a jako taková jsou chráněna před poškozováním a ničením. Významné krajinné prvky a jejich ochrana patří mezi základní nástroje obecné ochrany přírody a krajiny. Rašeliniště lze využívat pouze tak, aby nebyla narušena jejich obnova a nedošlo k ohrožení nebo oslabení

¹⁹ Vzhledem k tomu, že toto ministerstvo již neexistuje, vznikla otázka, kdo v současnosti plánovitě řeší těžbu rašelin, a kdo je vůbec ústředním orgánem státní správy pro takovou těžbu. Na základě poměrně složité právní analýzy došel Kindl k závěru, že kompetence ministerstva zemědělství a lesního hospodářství přešly na Ministerstvo zemědělství. Srov. Kindl, M.: Záhady kompetencí II – úvahy o rašelině. Právník č. 8/1997, str. 705-710.

²⁰ K tomu blíže srov. Miko, L. a kol.: Zákon o ochraně přírody a krajiny. Komentář. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2005, str. 83 - 84,

jejich stabilizační funkce. K zásahům, které by mohly vést k poškození nebo zničení rašeliniště nebo ohrožení či oslabení jeho ekologicko-stabilizační funkce, si musí ten, kdo takové zásahy zamýšlí, opatřit závazné stanovisko orgánu ochrany přírody.²¹ K ochraně rašelinišť dochází rovněž prostřednictvím nástrojů zvláštní ochrany přírody a krajiny a vyhlášením jednotlivých kategorií zvláště chráněných území, které jsou vymezeny v § 14 odst. 2 zákona č. 114/1992 Sb. (národní parky, chráněné krajinné oblasti, národní přírodní rezervace, přírodní rezervace, národní přírodní památky a přírodní památky).

Z hlediska rašeliny jakožto energetické suroviny, která může být zdrojem energie, lze poukázat na právní úpravu obsaženou v zákoně č. 180/2005 Sb., o podpoře výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů energie a o změně některých zákonů (zákon o podpoře využívání obnovitelných zdrojů), ve znění pozdějších předpisů, a v jeho prováděcích právních předpisech. Zákon č. 180/2005 Sb. upravuje - v souladu se směrnicí 2001/77/ES - způsob podpory výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů elektřiny a definuje pojmy obnovitelný zdroj energie nebo biomasa. Z ustanovení § 3 odst. 4 vyhlášky č. 482/2005 Sb., o stanovení druhů, způsobů využití a parametrů biomasy při podpoře výroby elektřiny z biomasy, ve znění pozdějších předpisů, vyplývá, že rašelina není druhem biomasy, která by byla předmětem podpory. Vyloučení rašeliny z předmětu podpory vyplývá z toho, že není biomasou, ale fosilním přírodním zdrojem. Rašelina sice vzniká i v současnosti, ale za biomasu, která je předmětem podpory, nelze rašelinu považovat především s ohledem na ochranu přírody.²²

Těžba rašeliny na ploše 150 ha a více je záměrem, který vždy podléhá procesu posouzení vlivů na životní prostředí (EIA) postupem upravených v zákoně č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o posuzování vlivů na životní prostředí), ve znění pozdějších předpisů (příloha č. 1, kategorie I, bod 2.3.). Těžba rašeliny na ploše do 150 ha je záměrem, který vyžaduje zjišťovací řízení podle tohoto zákona (příloha č. 1, kategorie II, bod 2.5.).²³

Zákon č. 157/2009 Sb., o nakládání s těžebním odpadem a o změně některých zákonů, považuje odpad vznikající při těžbě, úpravě nebo

²¹ § 4 odst. 2 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů.

²² Srov. Kloz, M., Motlík, J., Petržílek, P., Tužinský, M.: Využívání obnovitelných zdrojů energie. Právní předpisy s komentářem, Praha: Linde, 2007, str. 200.

²³ Srov. Dvořák, L.: Zákon o posuzování vlivů na životní prostředí s komentářem. 1. vyd., Praha, ABF - nakladatelství ARCH, 2005.

skladování rašeliny za těžební odpad.²⁴ Osoby, které nakládají s těžebními odpady vznikajícími při těžbě, úpravě nebo skladování rašeliny, jsou povinny vypracovat plán nakládání s těžebními odpady a požádat o jeho schválení Ministerstvo zemědělství, které jej schvaluje v rámci povolování těžby rašeliny.²⁵ Pouze z tohoto ustanovení tak lze v současné době dovodit, že těžbu rašeliny povoluje Ministerstvo zemědělství; nejsou však stanovena pravidla pro vedení správního řízení o povolení těžby rašeliny, včetně chybějící úpravy postavení dotčených orgánů státní správy, náležitostí žádosti o vydání tohoto povolení, náležitostí povolení nebo doby jeho platnosti.

Na nakládání s těžebními odpady (včetně odpadů z těžby, úpravy nebo skladování rašeliny) se vztahuje rovněž zákon č. 167/2008 Sb., o předcházení ekologické újmy a o její nápravě a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (bod 15 přílohy č. 1 k zákonu č. 167/2008 Sb.). Právnícké nebo podnikající fyzické osoby nakládající s tímto typem odpadu jsou proto povinny přijímat preventivní nebo nápravná opatření postupem podle tohoto zákona.²⁶

5. ZÁVĚR

Právní problematika ochrany a využití rašeliny není komplexně upravena v mezinárodním právu, právu EU ani ve vnitrostátním právním řádu ČR. Podle mého názoru by si rašelina - jako cenný přírodní zdroj - zasloužila komplexní novou právní úpravu týkající se jejího racionálního a k životnímu prostředí ohleduplného využívání, která by nahradila dosud platné (avšak obsolentní) právní předpisy pocházející z let 1956 a 1957. *De lege ferenda* by nová právní úprava měla jednoznačně stanovit základní práva a povinnosti subjektů nakládajících s rašelinou, působnost orgánů státní správy, výkon kontrolních oprávnění za účelem dodržování stanovených povinností a správní delikty pro případ jejich nedodržování. Při přípravě nové právní úpravy v České republice by bylo vhodné využít zejména doporučení přijatá na mezinárodní úrovni smluvními stranami Ramsarské úmluvy.

²⁴ § 2 odst. 1 písm. b) zákona č. 157/2009 Sb., o nakládání s těžebním odpadem a o změně některých zákonů. Srov. Vícha, O.: K nové právní úpravě nakládání s těžebními odpady. *České právo životního prostředí* č. 2/2009 (26), str. 52.

²⁵ § 5 odst. 1 zákona a § 17 odst. 5 zákona č. 157/2009 Sb.

²⁶ Blíže srov. Stejskal, V., Vícha, O.: Zákon o předcházení ekologické újmy a o její nápravě s komentářem, souvisejícími předpisy a s úvodem do problematiky ekologicko-právní odpovědnosti. Praha: Leges, 2008, 336 s.

Literature:

- Borovičková, H., Havelková, S.: *Nástroje ochrany přírody a krajiny*, Praha: Ministerstvo životního prostředí, Planeta č. 8/2005,
- Dvořák, L.: *Zákon o posuzování vlivů na životní prostředí s komentářem*. 1. vyd., Praha, ABF - nakladatelství ARCH, 2005, ISBN 80-86905-01-2,
- Kindl, M.: *Záhady kompetencí II – úvahy o rašelině*. Právník č. 8/1997, str. 705-710,
- Kloz, M., Motlík, J., Petržílek, P., Tužinský, M.: *Využívání obnovitelných zdrojů energie*. Právní předpisy s komentářem, Praha: Linde, 2007, 511 s., ISBN 978-80-7201-670-9,
- Miko, L. a kol.: *Zákon o ochraně přírody a krajiny*. Komentář. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2005, 543 s., ISBN 80-7179-904-1,
- *Mnohostranné mezinárodní smlouvy*, Díl 4. *Příroda a krajina*, Praha: Ministerstvo životního prostředí, 1997, 375 s.,
- Mráz, E.: *Horní předpisy*. Praha: Práce, 1959, 423 s.
- Quasnitzová, K., Hlaváček, J. (eds.): *Česká republika a mnohostranné environmentální smlouvy v letech 2007 - 2009*, Praha: Ministerstvo životního prostředí, Planeta č. 2/2008, ISBN 978-80-7212-478-7,
- Stejskal, V., Vícha, O.: *Zákon o předcházení ekologické újmy a o její nápravě s komentářem, souvisejícími předpisy a s úvodem do problematiky ekologicko-právní odpovědnosti*. Praha: Leges, 2008, 336 s., ISBN 978-80-87212-07-3,
- *Survey of Energy Resources*, World Energy Council, 2007, ISBN 0 946121 26 5,
- Šponar, P., Vícha, O.: *Zákon o geologických pracích a jeho prováděcí předpisy s komentářem*, 1. vyd., Praha, ABF - nakladatelství ARCH, 2005, ISBN 80-86165-97-3,

- Vícha, O.: Nejnovější přístupy EU k nakládání s těžebními odpady. *Ekologie a právo* č. 6/2007, str. 2-9,
- Vícha, O.: K nové právní úpravě nakládání s těžebními odpady. *České právo životního prostředí* č. 2/2009 (26), str. 50-56.

Contact – email

Ondrej.Vicha@gmail.com